

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.08.1995 р. № 597 «Про Типову форму контракту з керівником підприємства, що є у державній власності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/597-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

6. Господарський Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 12.05.2024).

7. Цивільний Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 13.05.2024).

8. Малиновська К. А. Особливості контракту з керівником юридичної особи. *Право та інновації*. 2014. С. 163–170. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10214/1/Malinovska.pdf> (дата звернення 11.05.2024).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-47>

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ТА ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Яцкевич Павло Володимирович

здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Протягом багатьох століть право є невід'ємною частиною держави, необхідною умовою повноцінного існування громадянського суспільства. Право існує з моменту зародження держави та змінюється в міру виникнення нових суспільних відносин, підлаштовуючись під них. Свого значення та суспільно корисних функцій право не втрачає як у мирний час, так і в воєнний.

Питання про формування правосвідомості та правової культури українського суспільства особливо гостро постає сьогодні, в умовах воєнного стану. Це пов'язано зі зміною звичного ритму життя населення, зростанням небезпеки на нашій території, нестабільною економічною ситуацією, а також з посиленням внутрішньодержавної політики та правових норм.

Динамізм суспільних процесів, швидке виникнення та зміна кризових ситуацій, загострення протиріч соціальних груп і політичних сил та інші фактори об'єктивно передбачають відповідний рівень правової культури у суспільстві.

Однією із складових правової культури суспільства є і рівень правосвідомості громадян та посадових осіб, тобто ступінь засвоєння ними цінності права, основних прав і свобод, правових процедур вирішення конфліктів; знання права, поваги до нього, переконаності у необхідності дотримуватися приписів правових норм. Суспільна правосвідомість визначається масовістю правомірної поведінки, рівнем правового виховання, масштабами і якістю юридичної освіти. Вона охоплює сукупність усіх правових цінностей, створених людьми у правовій сфері. Високий рівень правової культури суспільства є однією з важливих ознак правової держави, яка ґрунтується передусім на принципах верховенства права і правового закону, поваги до основних прав і свобод людини та громадянина.

Правова культура – невід’ємна частина культури, вона базується на її підставах, є відображенням рівня її розвитку. В самому загальному вигляді культуру можна визначити як світ штучного. Однак це не просто сума речей або ідей, яку необхідно виділити й описати, а вся створювана людством предметна дійсність, яка втілює в собі наші власні сили і відносини. Це весь світ, в якому ми виявляємо, знаходимо самих себе, який містить у собі умови і передумови людського існування. [1, с. 317]. На кожному історичному етапі свого існування правова культура функціонує як складна система, обумовлена соціальною структурою суспільства, особливостями правових традицій, правосвідомості, правового менталітету населення, рівня розвитку правових інститутів.

У сучасній правовій теорії під правосвідомістю зазвичай розуміють сукупність емоцій, почуттів, настанов, ідей, теорій, концепцій, за посередництвом яких відображається правова дійсність, формуються ставлення до права та юридичної практики, ціннісна орієнтація щодо правової поведінки, бачення перспектив і напрямів розвитку правової системи [2, с. 147].

Відсутність правової культури, навичок цивілізованого життя та правил ведення політичної діяльності, вирішення різних соціально-політичних та міжнаціональних конфліктів є однією з головних причин граничного загострення криміногенної обстановки у країні.

Тому для підвищення правової свідомості та культури, тобто правової просвіти громадян, необхідно: поширення юридичної літератури, доступної за ціною та способом викладення матеріалу, роз’яснення чинного законодавства в засобах масової інформації; удосконалення системи викладання правових дисциплін і правового виховання; широке залучення молоді та досвідчених науковців до науково-практичних конференцій з правової тематики.

Під час воєнного стану у державі з метою формування у населення правосвідомості слід визначити найбільш значущі проблеми у сфері правової культури.

Основними напрямками подолання проблем та попередження виникнення і проявів деформації правосвідомості в Україні є комплекс заходів з підвищення політичної та правової культури громадян; удосконалення чинного законодавства; зміцнення законності та правопорядку, забезпечення поваги і всебічного захисту прав особистості; профілактика правопорушень; якісна професійна підготовка юристів; поліпшення якості правової освіти та правового виховання населення.

Нині дедалі більше зростає роль права, як важливого регулятора суспільних відносин, проте економічна, політична, соціальна нестабільність в державі сприяють лише поглибленню правового нігілізму. Загострюють ситуацію і такі негативні явища сьогодення, як криміналізація суспільства, корупція, порушення прав та свобод людини і громадянина, декларативний характер значної кількості норм чинного законодавства [3, с. 8]. Усі зазначені проблеми безпосереднім чином впливають на формування правової культури громадян.

Тому в Україні має постійно зростати мотивація активного формування правової свідомості та правової культури всіх суб'єктів суспільних відносин, оскільки без них неможливо втілити в життя поставлену мету. Правова культура громадян є основою, фундаментом нового суспільства в Україні. Адже громадяни є єдиним чинником, здатним утворювати державу і правопорядок, приводячи в дію Конституцію України та законодавство. Успішне вирішення цих завдань залежить від багатьох факторів, але здебільшого – від рівня організації правової освіти і виховання населення країни.

Слід зробити висновок, що на формування правосвідомості та правової культури особистості найефективніше впливає правове виховання, яке передбачає цілеспрямовану систематичну діяльність держави щодо створення певної системи правових цінностей, установок, умінь та навичок, правових знань, правових почуттів, поваги до права та закону та соціальних цінностям, властивим цьому суспільству. Важливу роль формуванні високого рівня правосвідомості грає культура правотворчості та правозастосування.

Література:

1. Морфологія і динаміка правової культури : навч. посіб. / С. М. Скуріхін. Одеса : Фенікс, 2020. 314 с.
2. Теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина : Право, 2014. 147 с.

3. Макарова О. В. Правовий нігілізм: теоретико-правовий аспект : автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень” / О. В. Макарова, 2010. 186 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-48>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПАТРОНАТНОЇ СЛУЖБИ

Васильківська Вікторія Владиславівна

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного

і фінансового права,

Національний університет «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

З огляду на те, що характеристики правової природи патронатної служби має важливе і теоретико-методологічне, і нормотворче, і правозастосовне, і практичне значення, видається за необхідне звернутися до окремих аспектів нормативного визначення патронатної служби.

По-перше: слід зазначити, що поняття «патронатна служба» є, певною мірою, узагальнюючим поняттям, хоча саме воно найчастіше використовується у нормативних актах. Водночас, у деяких законах використовуються поняття «відділ забезпечення діяльності керівництва» [1], «служба інспекторів» [2] із тим самим сутнісним наповненням, що і патронатна служба.

По-друге: виокремлення особливостей нормативного визначення патронатної служби передбачає необхідність зіставлення цього виду служби з державною службою, оскільки з прийняттям Закону України «Про державну службу» (1993) [3], патронатних службовців уперше опосередковано було віднесено до державних службовців, що підтверджується положенням абз. 1 ст. 1 Закону, який визначав поняття «державна служба» як «професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та її апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів» [3]. Саме положення «... щодо практичного виконання завдань і функцій держави» свідчить про те, що патронатні службовці не належать до категорії державних службовців, оскільки на них не покладається виконання таких функцій. Підтвердженням цього